

bilis, & stupenda verecundia, mira patientia, virginalis incessus, & vera pudicitia habitus, sermo semper modestus, & suo in tempore proferendus: ut qui te viderit, admiretur, & dicat: *Quae est haec nova inter homines gravitas? Quae pudoris verecundia? Quae honestatis modestia? Quae maturitas sapientiae?* Non est ista humana institutio, nec disciplina mortalis. Caelum hic aliquid in corpore humano refulget. Puto quod habitat in quibusdam hominibus Deus. Et cum te filiam Christi cognoverit, majore stupore tenebitur, & cogitabit qualis iste Dominus sit, cujus talis ancilla est. Si vis ergo partem habere cum Christo, Christi tibi exemplo vivendum est: qui ab omni malitia & nequitia ita fuit extraneus, ut ne inimicis quidem vicem redderet, quin potius pro ipsis orabat. Nolo enim ut eas animas Christianas existimes esse, quae aut fratres, aut sorores, non dico oderunt, sed etiam proximos toto corde conscientiae coram Dei testimonio non diligunt: cum Christiana Christi similitudine, inimicos etiam amare necesse habeat. Si sanctorum cupis habere consortium, à malitia & nequitia cogitatu peccata emunda. Nemo te circumveniat, nemo fallaci sermone seducat: non nisi sanctos & justos, & simplices, & innocentes, & puros caelestis aula suscipiet. Nullum apud Deum habet locum malitia. Ab omni nequitia & dolo mundum necesse est esse, qui cepit regnare cum Christo. Nihil tam contrarium, nihil tam execrabile Deo, quam aliquem odisse vel ledere velle. Nihil tam probabile, quam omnes amare. Quod propheta prospiciens testatur, dicens: *Qui diligitis Deum, odite malum.* Vide ne aliquam humanam gloriam diligas: ne & tua inter eos portio computetur, quibus dictum est: *Quomodo vos potestis credere gloriam ab invicem quaerentes?* Et de quibus propheta dicit: *Auge eis mala, auge mala gloriosis terrae: ut confundamini à gloria vestra, & opprobrium fiat in conspectu Dei.* Nolo enim illas respicias, quae saeculi non Domini sunt virgines: quae propositi sui & professionis immemores, gaudent in deliciis, in opibus delectantur, & corpore nobilitatis origine gloriantur. Quae profecto si Dei filias se esse crederent, nunquam post divinos natales nobilitatem admirarentur humanam, nec gloriaerentur in quolibet patre honorato. Si patrem Deum se habere sentirent, nobilitatem carnis non amarent. Quid tibi in generis nobilitate blandiris, & complacere? Duos homines ab exordio fecit Deus, ex quibus totius humani generis sylvam descendit. Mundanam nobilitatem non naturae aequitas praestat, sed cupiditatis ambitio. Certè omnes per divini lavacri gratiam aequales efficiuntur, ut nulla inter eos discretio esse possit, quos nativitas secunda generavit, per quam tam dives quam pauper, tam servus quam liber, tam nobilis quam ignobilis Dei efficiuntur filii, & terrena nobilitas splendore gloriae caelestis adumbratur, & nusquam omnino jam comparatur: dum quae retro in saecularibus honoribus impares fuerant, caelestis & divinae gloriae nobilitate restituuntur aequaliter. Nullus ibi jam ignobilitatis locus, nec degener quisquam est, quem divinae nativitas ornat nobilitas: nisi apud illos qui non putant humanis caelestia praeparanda. Aut si putant, quam vanum est ut sese illis in minoribus praeferrant, quos sibi in majoribus pares esse sentiunt? & quasi infra se positos in terra existimant, quos sibi in caelestibus aequales crederint? Tu autem quae Christi, non saeculi virgo es, omnem praesentis vitae gloriam fuge, ut omne quod in futuro promittitur consequaris. Contentionum verba & animositatis causas evita. Discordiarum quoque & litium occasiones subterfuge. Nam si, juxta Apostoli doctrinam, servum Dei litigare non decet, quanto magis ancillam Dei non expedit? Cujus quoque verecundior est sexus, animus debet esse modestior. Linguam à malo loquendo cohibe: & ori tuo legis frenos impone: ut tunc si forte loquaris, quando tacere peccatum sit, caveas ne quid quod in reprehensionem veniat, dicas: Lapis emissus est sermo prolatus. Quapropter diu antequam proferatur, cogitandum est. Beata quippe labia sunt, quae nunquam quod revocare velint, emittunt. Pudicae mentis debet etiam sermo esse pudicus, qui aedificet semper magis quam aliquem destruat audientem: secundum hoc quod Apostolus praecipit, dicens: *Omnis sermo malus de ore vestro non procedat: sed si quis bonus est ad aedificationem fidei, ut det gratiam audientibus.* Preciosa Deo lingua est, quae non nisi in divinis rebus novit verba construere: & sanctum est os, unde caelestia semper cloquia proferuntur. Absentium obtrectatores, quasi malignos scripturae auctoritate deterret. Quia etiam hoc

inter perfecti virtutes hominis propheta commemorat. Si ante conspectum justis malignis ad nihilum deducatur, qui contra proximum non probanda protulerit, non licet tibi alterius vituperationem patienter audire, qui nec ab aliis optas recipi tuam. Injustum quippe est, quicquid contra Christi Evangelium venit, si alteri quod tibi ab alio fieri molestum est, patiaris inserpi. Linguam semper tuam de bonis loqui alluesce, & auditum tuum magis ad bonorum laudem, quam ad malorum vituperationem accomoda. Vide ut omnia quaecumque bene facis, propter Deum facias, sciens ejus rei tantum te à Domino recepturam esse mercedem, quam ejus timoris & amoris causa perferis. Sancta magis esse quam videri stude, quia nihil prodest aestimari quod non sis: & duplicis peccati reatus est, non habere quod creditur, & quod non habeas, simulare. In jejuniis magis quam in epulis delectare, illius viduae memor, quae non discedebat de templo, Deo serviens talis erat, qualem nunc virginem decet esse Christi? Divinae magis lectionis convivium dilige, spiritualibus te satiare dapibus concupisce. Illos potius require cibos, quibus anima magis quam corpus reficiatur. Carnis & vini species, quasi calor fomenta, & libidinis incitamenta fuge. Et tunc si forte vino uteris exiguo, cum stomachi dolore nimio corporis compellit infirmitas, iracundiam vince, animositatem cohibe. Quicquid illud est, quod post factam poenitentiam ruborem ingent proximo, ut criminis abominationem devota. Satis tranquillam, satis quietam esse convenit mentem & ab omni perturbatione furoris alienam, quae Dei habitaculum esse desiderat, qui per prophetam testatur, dicens: *Super quem alium requiescam, nisi super humilem & quietum, & tremement sermones meos.* Omnium operum & cogitationum tuarum speculatorem Deum crede, & cave ne quid quod divinis oculis indignum sit, aut opereris, aut cogites. Cum orationem celebrare desideras, talem te exhibe, quasi quae sis cum Deo loquutura. Quando psalmum dicis, cujus verba loquaris, agnosce: & in compunctione magis cordis quam in tinnulae vocis dulcedine delectare. Lachrymas enim psallentis Deus magis, quam vocis gratiam approbat. Sicut propheta dicit: *Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.* Ubi timor & tremor est, ibi non vocis elatio, sed animus flebilis est, & lachrymosa delectio. Omnibus actibus tuis, diligentiam adhibe, quia scriptum est: *Maledictus homo qui facit opus Dei negligenter.* Crescat tibi cum anni gratia, crescat cum atate justitia, & fides eò perfectior videatur esse, quo senior est. Quia Dominus noster Jesus Christus, qui nobis exemplum vivendi reliquit, proficiebat, non atate tantum corporea, sed sapientia & gratia spirituali coram Deo & hominibus. Omne tempus in quo te non meliorem sentieris, hoc aestima perdidisse. Coepit virginitatis propositum ad finem usque conserva: quia non inchoasse tantum, sed perfecisse virus est. Sicut in Evangelio Dominus ait: *Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Cave ergo, ne cui concupiscendi occasionem tribuas, quia sponsum tuum Deus zelans est. Criminosior est enim adultera Christi quam mariti. Unde pulchre Romana Ecclesia, Apostolico sine dubio, cujus sedem obtinet, spiritu animata, tam severam nuper de hujusmodi sententiam statuit, ut vix vel poenitentia dignam judicaret, quae sanctificatum Deo corpus libidinosae coinquatione violasset. Esto ergo vivendi omnibus forma, esto exemplum, praecedet & in actu quos in castitatis sanctificatione praecuris. Virginitatem te in omnibus exhibe, nihil corruptionis objiciatur capiti tuo, cujus corpus integrum est, ut & tua sit inviolabilis conversatio. Et quoniam sicut in exordio Epistolae praefati sumus, te Dei sacrificium factam, quod utique sanctificationem suam etiam aliis impertit, & quisquis ex eo digne sumperit, sanctificationis & ipse sit particeps. Ita ergo per te, quasi per divinam hostiam sanctificentur ceterae, cum quibus te ita in omnibus exhibeas, ut quisquis vitam tuam, aut visum, aut auditum contigerit, sanctificationis vim sentiat, & tantum sibi intelligat gratiae ex tua conversatione transfundi: ut dum te imitari concupiscit, Dei sacrificio & ipse sit dignus.

CENSURA EPISTOLAE SEQUENTIS.

Nihil est in hoc opusculo nec sermonis, nec eruditionis, nec peccatoris, quod Hieronymum respiciat.

DE HIS QUAE DEO IN SCRIPTURIS sanctis attribuantur.

OMNIPOTENS Deus Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, unus atque trinus: unus videlicet in natura, trinus in personis, solus invisibilis, solus immensus atque incomprehensibilis, solus incircscriptus, solus incorporeus & immortalis: ubique praesens, sed latens: ubique totus, sed immensus. Invisibilis est, quia in essentia sua videri non potest, Apostolo testante, qui ait: *Quem vidit nullus hominum, sed nec videre potest.* Et in Evangelio: *Deum nemo vidit unquam.* Incorporeus est, quia nullis membrorum lineamentis compositus five compactus existit: sicut veritas in Evangelio dicit: *Spiritus est Deus, & qui adoratur cum, in Spiritu & veritate oportet adorare.* Immensus est, quia quantitas ejus, vel qualitas à nullo (ex creaturis) metiri potest. Cui Salomon in sua oratione supplicans ait: *Si caelum & caeli caelorum te non capiunt, quanto magis domus ista quam aedificavi? Incircscriptus est, quia circumscribi non potest.* Inlocalis est, quia de loco ad locum nequaquam transit, nec quolibet detinetur, ipso de se per Isaiam testimonio perhibente: *Caelum sedes mea est, terra autem scabellum pedum meorum.* Et per Jeremiam: *Nunquid non caelum & terram ego impleo? Cujus immensitatem propheta in psalmis confitens ait: Si ascendero in caelum, tu illic es, & cetera.* De cuius immensitate adhuc in libro Job scriptum est: *Excelsior caelo est, & quid facies? Profundior est inferno, & unde agnoscis? Longior est terra: immensitas ejus latior est mari.* Qui caelum & terram implet, proculdubio nullus locus est ab ejus praesentia absens. Super omnia quippe est regendo atque imperando: subitus est omnia sustinendo atque portando, non pondere laboris, sed infatigabili virtute: (quoniam nulla creatura ab eo condita per se subsistere valet, nisi ab illo sustentetur, qui illam creavit. Extra omnia est, sed non exclusus: intra omnia est, sed non inclusus.) Immutabilis est, quia ab eo quod est, omnino mutari non potest, ipso dicente per Malachiam propheta: *Ego Dominus & non mutor.* Ideo autem Deus immutabilis dicitur, quia misericordia, ira, furor, poenitentia, oblivio, recordatio, & alia his similia ei non accidunt. Simplex enim natura est, & immutabilis, & imperturbata: nec quae aliud est ipse, & aliud quod habet: sed ipsum est quod habet, & quod est. Immortalis est, qui mori non potest, Apostolo dicente: *Qui solus immortalitatem habet, & lucem habitat inaccessibilem, quem nullus hominum vidit: sed nec videre potest.* Ubicumque autem sacra Scriptura sparsim per divinos libros in Deo motus animae, seu humana membra describit, id est, caput, capillos, oculos, palpebras, aures, nares, os, labia, cor, linguam, imaginem, uterum, manuum dexteram, sinistram, digitos five digitum, brachium, alas, scapulas, posteriora, pedes: item motus animae, iram, furorem, oblivionem, poenitentiam, recordationem, & his similia, non carnaliter juxta historiam à rectè intelligentibus sumenda sunt, sicut à Judaeis & plerisque haereticis carnaliter sapientibus, qui Deum corporeum atque localem opinantur: sed spiritualiter omnia de eo intelligenda & contuenda sunt. Si quis enim Deo humana membra seu motus animae more humano inesse credit: proculdubio in corde suo idola fabricat. Igitur ut dictum est figuratè in Deo caput legimus, ipsam essentiam divinitatis ejus, quae omnia praecedat: & cui omnia sunt subiecta, intelligere debemus. Capillos vero capitis ejus sanctos angelos seu universos electos accipi oportet. De quo quidem sacramento in libro Danielis scriptum est: *Aspiciebant donec throni positi sunt, & antiquus dierum sedes: vestimentum ejus, quasi nix candidum: & capilli capitis ejus, quasi lana munda.* Hoc enim significat per vestimenta candida Dei, quod per capillos capitis ejus: sanctos videlicet angelos, & multitudinem sanctorum dealbatorum. Vel certè ideo capilli ejus, lana munda comparantur, ut per hoc antiquus dierum credatur esse. Oculos Deus dicitur habere, pro eo quod omnia videt, & nihil eum latet. In cuius conspectu, ait Apostolus, nulla creatura invisibilis est: omnia enim nuda & aperta sunt oculis ejus.

Tom. V.

Aliter vero oculi Domini, respectus gratiae ejus intelliguntur: ut est illud in psalmo: (Oculi Domini super justos. Item aliter oculi Domini praecipit ejus per quae nobis lucem scientiae subministrat, mystice accipiuntur: ut est illud in psalmo:) *Præceptum Domini lucidam illuminans oculos.* Palpebrae Domini, occulta & incomprehensibilia judicia ejus, five spiritalis in divinis libris ejus locutio innuitur: de quibus occultis & incomprehensibilibus sacramentis atque judiciis in psalmo legitur: *Palpebrae ejus interrogant filios hominum, id est, probant.* Aures dicitur habere Deus propterea, quia omnia audit, & nihil cum sub silentio lateat: de quo in libro Sapientiae dicitur: *Auris caeli audit omnia, & tumultus murmurationum non absconditur.* Nares Dei, inspiratio ejus in corda fidelium: ut est illud in libro Regum: *Ascendit fumus Dei de naribus ejus, id est, lachrymosa compunctio poenitentium de inspiratione ejus.* Facies Dei, cognitio veritatis, seu cognitio divinitatis ejus ad homines. De qua cognitione in psalmo scriptum est: *Ostende nobis Domine faciem tuam, hoc est, dona nobis cognitionem tuam: quae cognitio per filium omnibus hominibus innotuit, ipso dicente in Evangelio: Nemo novit patrem nisi filius, & cui voluerit filius revelare.* Aliter vero facies Dei significat invisibilem essentiam divinitatis filii Dei: de qua ipse Dominus ad Moysen per ipsum angelum respondit: *Posteriora mea videbis, faciem autem meam videre non poteris, (Ac si diceret, incarnationem meam videbis in novissimis diebus, divinitatem autem meam videre non poteris.)* Os vero Dei, filius Dei patris, id est, Christus Dominus: de quo Jeremias propheta ex Judaeorum persona effatus ait: *Quia os ejus ad iracundiam provocavimus. Aliter vero os Domini, sermo ejus five visio accipitur.* De quo sermone Dei Isaias propheta ait: *Os Domini loquutum est: hoc est, verbum filius Dei Patris, per quem omnia facta sunt: de quo in psalmo dicitur Verbo Domini caeli firmati sunt. Et alibi: Misit verbum suum, & sanavit eos.* Et in Evangelio: *In principio erat verbum &c.* Lingua Dei mystice significat Spiritum sanctum: per quem Deus Pater, secretum suum manifestavit hominibus. Unde & in psalmo: *Lingua mea, calamus scribæ veliciter scribentis.* Labia Dei, mystice utriusque testamenti consonantia intelliguntur: de quibus duobus testamentis in Proverbiis dicitur: *Et divinitio in labiis ejus, in judicio non erravit os ejus.* Brachium vel brachia Dei Patris, Filius ejus & Spiritus sanctus intelliguntur, sicut est illud in Isaiam: *Et brachia mea populos judicabunt.* Brachium Dei Patris singulariter, filius ejus accipitur: de quo Jeremias ait ipsum ait: *Et nunc Domine Deus, qui eduixisti populum tuum de terra Aegypti in manu forti, & brachio extenso.* Ideo autem filius Dei Patris brachium ejus dicitur: quia omnis creatura electa ab ipso continetur. Dextera Dei Patris, unigenitus filius accipitur: de qua in psalmo ex persona hominis assumpti dicitur: *Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltavit me.* Aliter vero dextera Domini, gloriam & Patris aeternam beatitudinem significat: de quo in psalmo ex persona patris dicitur ad filium: *Sede à dextris meis.* Dicitur autem dextera Dei omnis electa creatura in caelo & in terra, sicut per sinistram ejus intelligitur reproba creatura, id est, demones & omnes impii, qui ad levam positi, aeterna supplicia sustinebunt. Manu Dei Patris, Filius ejus accipitur, pro eo quod per ipsum omnia facta sunt, sicut est illud in Isaiam: *Omnia haec manus mea fecit: & per manus Domini facta sunt omnia.* Aliter vero manus Dei potestas intelligitur: de qua potestate in libro Jeremiae dicitur: *Sicut lutum in manu figuli, ita vos in manu mea domus Israel.* Item nonnunquam manus Domini flagellum ipsius accipitur: de cuius percussione in Sophonia propheta scriptum est: *Extendam manum meam super Judam & super habitantes Jerusalem, & disperdam de loco hoc reliquias Baal, &c.* de qua Domini percussione beatus Job de seipso ait: *Manus Domini tetigit me.* Dignitas Dei singulariter, Spiritus Sanctus accipitur: à quo Spiritu Sancto lex in duabus tabulis lapideis scripta narratur in monte Sinai. Ipse enim scripsit, qui scribenda dictavit: id est, Spiritus sanctus: de quo Spiritu Sancto Dominus in Evangelio: *Ego in digito meo ejeci demonia: quod alius Evangelista aperte declarans ait: Si ego in Spiritu Dei ejeci demonia, Sicut enim digitus cum manu & brachio, manus vero & brachium cum corpore sunt in natura unum: ita Pater & Filius & Spiritus Sanctus, tres quidem sunt in personis, una vero substantia divinitatis.* Di-

H ij